

Azərbaycanın "yaşıl gündəliyi"ndə külək enerjisinin öz yeri var

Flora Sadıqlı

COP29-a hazırlaşırıq, əslində isə, Azərbaycanın "yaşıl gündəliyi" bu qlobal tədbirin ölkəmizdə keçirilməsinə qərar verildəndən xeyli əvvəl başlanıb. Dövlətimizin "yaşıl enerji" ilə bağlı xüsusi strategiyasında külək enerjisi istehsalı da önəmli yer tutur və bu, təsadüfi deyil.

Qlobal Külək Enerjisi Şurasının (Global Wind Energy Council - GWEC) hazırladığı hesabatı görə, Azərbaycan oşor zonalarda külək enerjisi potensialına görə dünyada Avstraliyadan sonra 2-ci ölkədir. Azərbaycandan sonra isə bu siyahıda Şri-Lanka və Türkiyənin adı yer alır.

Külək enerjisi küləyi meydana gətirən hava axınının sahib olduğu hərəkət (kinetik) enerjisidir. Bu, alternativ (bərpaolunan) enerji mənbələrindən biri hesab olunur. Bu enerjinin bir hissəsi faydalı olan mexaniki və ya elektrik enerjisinə çevrilə bilər.

Qiymətləndirmələr göstərir ki, küləyin sürəti saniyədə 3-4 metr olduğu halda elektrik enerjisinin əldə edilməsi mümkündür. Bakıda küləyin orta sürəti saniyədə 11 metrdir. Bundan başqa, işğaldan azad edilmiş Laçın və Kəlbəcər rayonlarında da küləkdən elektrik enerjisi alınması potensialı böyükdür. Kəlbəcər rayonunun dağlıq ərazilərində küləyin orta illik sürəti saniyədə

7-8 metr təşkil edir. Deməli, külək enerjisindən istifadə imkanlarımız genişdir.

Keçən ilin oktyabr ayında Prezident İlham Əliyev "Qaradağ" Günəş-Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimindəki çıxışında Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun və Naxçıvanın "yaşıl enerji" zonası elan olduğunu bir daha vurğulayıb. Dövlətimizin başçısı külək enerjisindən də danışaraq deyib: "Bizim təbii sərvətlərimizin istifadəsi üçün böyük potensial var və aydındır ki, külək də artıq bu sərvətə çevrilib. Çünki külək həmişə, xüsusilə də təyyarə ilə enəndə bəzən müəyyən problemlərin mənbəyi olub. Lakin indi külək təbii sərvətdir. Bunu ola bilsin,

10-20 il bundan əvvəl təsəvvürə gətirmək çətin olardı. Lakin indi bu belədir və xüsusilə Xəzər dənizində külək çox güclüdür. Hətta bu gün buradakı külək onu göstərir ki, bu potensial buradadır".

Azərbaycan bu sahədə də bir sıra tanınmış xarici şirkətlərlə tərəfdaşlıq edir. Bunlardan biri Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkətidir. Bu şirkətlə tikilməkdə olan "Xızı-Abşeron" Külək-Elektrik Stansiyası xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Stansiyanın təməli 2022-ci il yanvarın 13-də Xızı rayonunun ərazisində qoyuldu. Bu, ölkəmizdə xarici sərmayə cəlb edilməklə həyata keçirilən ilk sənaye həcmli bərpaolunan enerji layihəsidir. Eyni zamanda stansiya Azərbaycanda ən böyük külək enerji stansiyası olacaq. Müqayisə üçün qeyd edək ki, hazırda Xızı rayonunun ərazisində yerləşən 50 MVt gücündə "Yeni Yaşma" Külək-Elektrik Stansiyasında

20 külək turbini var və onların hər birinin gücü 2,5 MVt-dır. Bu layihədə isə təxminən 37 külək turbini olacaq və hər biri 6,5 MVt gücündə planlaşdırılıb.

Layihənin investisiya dəyəri 300 milyon dollar həcmində qiymətləndirilir. "Xızı-Abşeron" stansiyasında ildə 1 milyard kilovat/saat elektrik enerjisi istehsalı proqnozlaşdırılır ki, bu da təxminən 300 min evin elektrik enerjisi ilə təmin olunması deməkdir. Bu layihənin həyata keçirilməsi ilə ildə atmosfərə atılan 400 min tondan artıq karbon qazı emissiyasının qarşısı alınacaq. Bu da təbii ki, ekoloji baxımdan əhəmiyyət daşıyır. Həmçinin ildə 200 milyon kubmetr qaza qənaət ediləcək. Beləliklə, layihə ekoloji faydaları ilə qlobal iqlim hədəflərinə yaxınlaşmağa kömək edəcək.

Bu il iyunun əvvəlində keçirilən Bakı Enerji Həftəsi zamanı Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazovun "ACWA Power" şirkətinin nümayəndələri ilə görüşündə bildirildi ki, stansiya gələn il istismara veriləcək. Elə həmin görüşdə "Xızı-Abşeron"un inşası ilə yanaşı, 200 MVt-lıq Batariya Enerji Saxlanma Sistemi (BESS) və 200 MVt-lıq quruda külək enerjisi layihələrinin ixrac imkanları çərçivəsində icrasına dair müzakirələr aparıldı. BESS layihəsi üzrə proseslərin sürətləndirilməsi razılaşdırıldı.

Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində keçirilən görüşlərdə "TotalEnergies" və "Saypem" şirkətləri ilə də külək enerjisi sahəsində əməkdaşlıq məsələləri geniş müzakirə olundu.

Bir neçə aydan sonra COP29-a toplaşan çoxsaylı qonaqlarımız Azərbaycanın təbiəti və iqlimi ilə yaxından tanış olacaqlar. Onlar Bakımızın küləyini də, bu təbiət hadisəsini sərvətə çevirdiyimizi də əyani görəəcəklər. Təbii ki, bu sahədə yeni layihələrin ideyası yaranacaq, yeni başlanğıclara imza atılacaq.